

SVERIGES
MUSEER

Elpriskris

Temperaturen i landet
enligt 79 museichefer

En rapport om de ökande energiprisernas konsekvenser

SVERIGES MUSEER
SEPTEMBER 2022

**ELPRISKRISS –
TEMPERATUREN I LANDET**

RAPPORT | SIDAN 2

Ge elkrisande museer extra stöd i vinter

För såväl stora som små museiorganisationer stjälar redan dubblerade elräkningar resurser som behövs för att uppdragen ska kunna fullgöras även i framtiden. Sveriges Museer har tidigare rapporterat om urholkade ekonomier sedan flera år som drabbar museernas kärna, samlingsförvaltningen. Så kom pandemin och slog hårt mot museer med entréintäkter. Vittnesmålen från museicheferna i vår nya rapport är tydlig: ökande energipriser kommer att drabba många museer i landet även om man ännu inte helt kan överblicka de långsiktiga konsekvenserna. Precis som under pandemin kommer museernas ekonomier drabbas olika mycket. Och precis som under pandemin tas ett gemensamt stort ansvar att hålla museerna öppna och värna samlingarna. Nu sparar museerna dessutom energi. Sveriges Museer uppmanar politiker lokalt, regionalt och nationellt att inrätta ekonomiska stöd för de museer vars kostnader nu skenar.

Jag önskar alla en bra museiupplevelse i höst och vinter, de flesta har öppet som vanligt, men ta gärna extra koftan på.

Generalsekreterare
Gunnar Ardelius

30 september 2022

Läget i landet

- Landets museiverksamhet är energität med stora publika ytor och klimatstyrda magasin
- 2 av 3 museiorganisationer planerar hålla hela verksamheten igång
- 1 av 5 kan behöva stänga ned en del av verksamheten
- Drygt 1 av 10 överväger minska på öppettider
- 1 av 10 överväger sänka klimatambitioner i magasinerna
- 4 av de svarande museerna oroar sig för att behöva stänga ner helt på grund av energipriserna

Museilagen fastställer museernas betydelse

För drygt fem år sedan, den 1 augusti 2017, trädde lagen som reglerar offentligt styrda museer i kraft. Den fastställer att museerna ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturuplevelser och fri åsiktsbildning. Med museihuvudmän avses staten, kommunerna och landstingen.

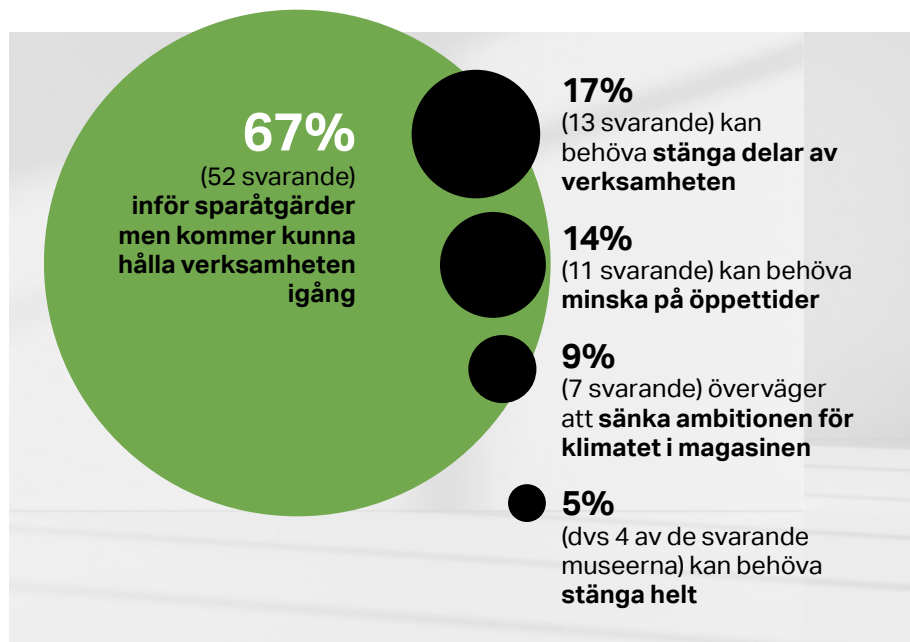
I slutet av rapporten återfinns museilagen i sin helhet.

Påverkan

Sveriges Museer har frågat företrädare för medlemsorganisationerna om hur deras museer påverkas om elpriserna ökar kraftigt i höst och vinter. Flera svarsalternativ var möjliga.

Många museer har stora byggnader och stora magasin med särskilda klimatsystem som drar mycket el året om. Byggnaderna är ofta byggda i en äldre tid och möjligheterna att påverka driftskostnader är då begränsade.

Sveriges Museer har tagit del av prognoser från stora statliga museer där miljonbelopp i energikostnader bara i år beräknas bli det dubbla, trefaldigas eller mer. Indikationen är att prisökningarna kommer att tära hårt på många museers ekonomi runt om i landet. Några kommunala och regionala museer avvaktar besked från kommunen och regionen om hur kostnader och hyror kan komma att påverkas. Även andra svarande påpekar att elen ingår i den hyra man betalar men att man samtidigt inte vet hur den kan påverkas på sikt.

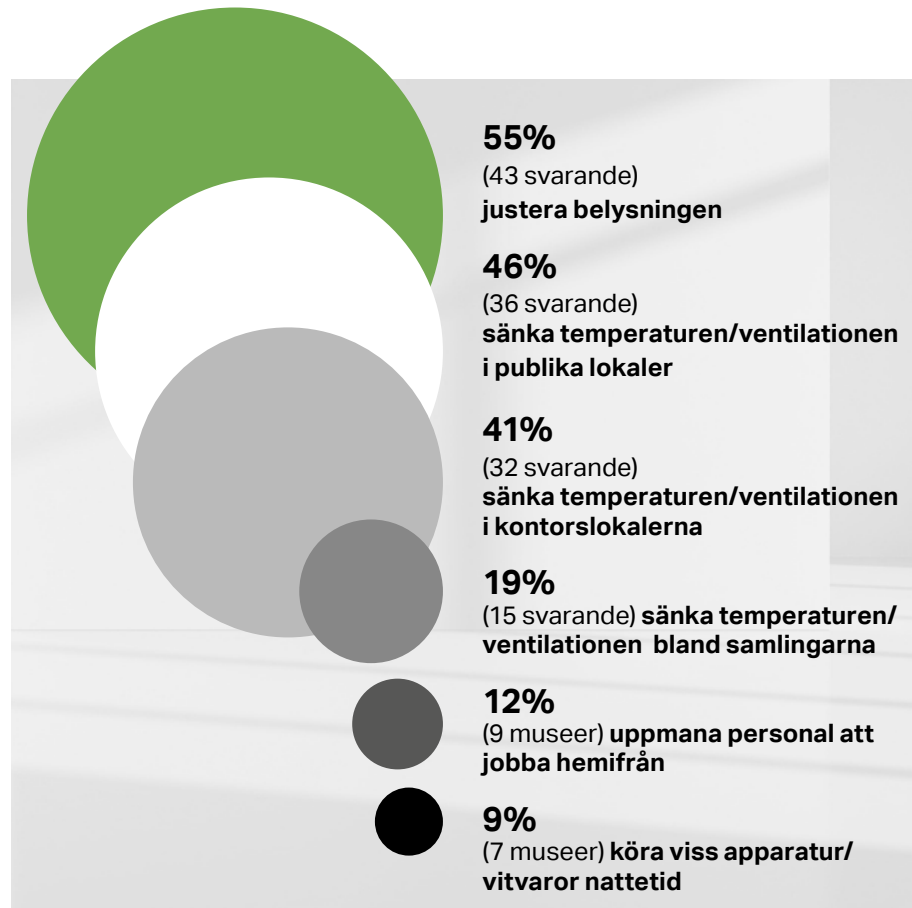
Några museer som påverkas endast marginellt är de som har öppet endast under sommarsäsongen och två museer som anger att de har stängt för renovering. Andra museer förvaltar sina byggnader och därför finns skillnader mellan museerna i hur situationen kan hanteras. Energiprisavtalen är viktiga faktorer här. Men även några museer som har fast avtal oroar sig för om elleverantörerna verkligen kommer uppfylla sin del av avtalen.

Av de 79 svarande museiorganisationerna ligger elva i Norrlandslänen. Genom det differentierade prisläget är dessa museer överlag mindre oroliga.

Sparåtgärder

Vi efterfrågade även vilka åtgärder som övervägs för att spara energi.

Många museer har sedan tidigare vidtagit mått och steg för att spara energi, av klimatskäl och ekonomiska skäl. Det gäller både museer som själva förvaltar lokaler och som är hyresgäster. En tredjedel av de svarande anger att man förvaltar lokalerna själva och en tredjedel att man delvis har egen förvaltning. Hälften av museerna betalar hyra.

Att justera belysningen är den vanligaste elsparåtgärden, följt av att sänka temperaturen. Museerna har flera hänsyn att ta, som berör tillgänglighet och arbetsmiljö men som framför allt handlar om att ta ansvar för samlingarna.

Museiverksamheten balanserar ständigt mellan dessa och då blir akuta energisparåtgärder en extra utmaning. Framför allt konstaterar några av de svarande att då ekonomierna redan är urholkade finns inte medel att införa de mest effektiva energibesparande åtgärderna. Eller så får de inte genomföras, ett exempel är paneler för solenergi som idag inte beviljas på kulturminnesskyddade byggnader.

Museer som svarat

79 stycken	Län
Alingsås museum	Västra Götalands
Arsenalen, Strängnäs	Södermanlands
August Abrahamsons stiftelse	Västra Götalands
Bohusläns museum	Västra Götalands
Bonniers Konsthall	Stockholm
Bror Hjorths Hus	Uppsala
Drottningholms Slottsteater	Stockholm
Evolutionsmuseet, Uppsala universitet	Uppsala
Fotevikens Museum	Skåne
Fullersta Gård	Stockholm
Försvarmuseum Boden	Norrbottnens
Förvaltningen för kulturutveckling	Västra Götalands
Grenna Museum	Jönköpings
Helsingborgs museum	Skåne
Jamtli	Jämtlands
Järnvägens Museum	Skåne
Jönköpings läns museum	Jönköpings
Kalmar läns museum	Kalmar
Karlshamns museum samt Skottsbergiska gården	Blekinge
Konstmuseet i Norr - Norrbottens länskonstmuseum	Norrbottnens
Kultur o fritid Ulricehamns kommun	Västra Götalands
Kulturen i Lund	Skåne
Kungajaktmuseet Älgens Berg	Västra Götalands
Köpings stads museer och utställningshall	Västmanlands
Leksaksmuseet	Stockholm
Linköping Slotts- och Domkyrkomuseum	Östergötlands

Länsmuseet Gävleborg	Gävleborgs
Länsmuseum	Östergötlands
Malmö Museer/Malmö stad	Skåne
Maritiman, Göteborg	Västra Götalands
Medicinhistoriska museet	Uppsala
Millesgården	Stockholm
Museer (nationellt) och därigenom också ICOM (internationellt)	Gävleborgs
Mölnåls stadsmuseum	Västra Götalands
Nationalmuseum	Stockholm
Naturhistoriska riksmuseet	Stockholm
Nobel Prize Museum	Stockholm
Nordiska Trvmuseet	Värmlands
Norrbottens museum	Norrbottens
Norrköpings Konstmuseum	Östergötlands
Norrköpings stadsmuseum	Östergötlands
Norrtälje museer/Norrtälje kommun	Stockholm
Polismuseet	Stockholm
Prins Eugens Waldemarsudde	Stockholm
Regionmuseet Skåne	Skåne
Rian i Falkenberg	Hallands
Sfhm/Sveriges Militärhistoriska arv	Västra Götalands
Skellefteå museum	Västerbottens
Skövde Stadsmuseum	Västra Götalands
Spårvägmuseet	Stockholm
Statarmuseet i Skåne	Skåne
Statens försvarshistoriska museer	Stockholm, Östergötlands
Statens historiska museer	Stockholm, Uppsala
Statens maritima och transporthistoriska museer	Blekinge, Gävleborgs, Stockholm
Statens Maritima och Transporthistoriska museer	Blekinge, Gävleborgs, Stockholm
Statens museer för världskultur	Stockholm, Västra Götalands

Stiftelsen Arbetets museum	Östergötlands
Stiftelsen Hallands läns museer	Hallands
Stiftelsen Körbärsgården Pedagogik	Gotlands
Stiftelsen Skansen	Stockholm
Stiftelsen Upplandsmuseet	Uppsala
Sven-Harrys konstmuseum	Stockholm
Svenska Filminstitutet	Dalarnas, Stockholm
Svenska Golfmuseet	Skåne
Svenska Kennelklubbens museum	Stockholm
Sveriges Fängelsemuseum	Gävleborgs
Sörmlands museum	Södermanlands
Teckningsmuseet	Hallands
Textilmuseet	Västra Götalands
The Glass Factory	Kalmar
Tjolöholms slott	Hallands
Torekällbergets museum	Stockholm
Tändsticksmuseet, Jönköping kommun	Jönköpings
Uppsala konstmuseum, Uppsala kommun	Uppsala
Villa San Michele	På Capri i Italien
Västerbotten museum	Västerbottens
Ystad museum/Klostret	Skåne
Ölands Museum	Öland

Museilagen

SFS 2017:563

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet. Med det allmänna museiväsendet avses

1. statliga museer,
2. regionala museer,
3. kommunala museer, och
4. andra museer i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än hälften av antalet ledamöter är utsedda av stat, kommun eller region. *Lag (2019:977)*.

2 § Med ett museum avses i denna lag en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och människans omvärld.

3 § Med museihuvudmän avses i denna lag staten, kommunerna och regionerna.

Det som sägs om museihuvudmän gäller även den som utsett mer än hälften av antalet ledamöter i ett sådant museum som avses i 1 § 4. *Lag (2019:977)*.

Ändamål

4 § Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Ansvarsfördelning

5 § Museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll.

Publik verksamhet

6 § Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara kunskapsbaserad och präglas av allsidighet och öppenhet.

7 § Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar.

Kunskapsuppbyggnad

8 § Ett museum ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde.

Förvaltning av samlingar

9 § Ett museum ska aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de statliga museerna får överlåta föremål ur sina samlingar till andra museer inom det allmänna museiväsendet.

Regeringen får även meddela föreskrifter om förfoganden över sådana föremål i de statliga museernas samlingar som har ett begränsat kulturhistoriskt värde.

Samverkan och spridning i hela landet

11 § Museerna och museihuvudmännen ska samverka i syfte att ge alla tillgång till museernas samlade resurser, bland annat genom att ställa föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

12 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att kommunala museer avgiftsfritt ställer föremål ur sina samlingar till förfogande för ett museum i det allmänna museiväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Lag (2017:774)

Om rapporten

Rapporten Elpriskris - Temperaturen i landet enligt 79 museichefer, släpptes 30 september 2022 under pågående energiprisboom. Den följer upp rapporten Museer under press från i februari som handlar om att museernas urholkade ekonomi försvagats ytterligare i och med pandemins påverkan. Frågorna skickades till de 213 cheferna för Sveriges Museers medlemsinstitutioner. Ett tiotal av dessa är chefer för flera museer. 79 företrädare för museiorganisationerna har lämnat svar.

Museer är viktiga

Landets museer lockar varje normalår till närmare 20 miljoner statistiskt säkerställda besök enligt Myndigheten för kulturanalys. Till dessa siffror kommer 1,5 miljoner besök till museer med mindre än en årsarbetskraft samt cirka 8 miljoner från kategorin Övriga museer (museer där ingen offentlig instans har något huvudmannskap) som Kulturanalys från 2019 inte längre räknar in i den officiella statistiken. Museer är betydelsefulla för samhället och viktiga för enskilda människor. 58 % av befolkningen (18 – 65 år) hade besökt ett museum senaste året enligt en SIFO-enkät från maj 2019.

Museerna finns över hela Sverige och är olika varandra med unika samlingar. Räknar man även väldigt små aktörer är en uppskattning att det finns 1500 museer. Vi ser den här mångfalden som en styrka och tillgång.

Om Riksförbundet Sveriges Museer:

Sveriges Museer tar tillvara och driver den svenska museibranschens gemensamma intressen och levererar medlemsnytta i form av expertstöd, nätverk, kompetenscentra och kommunikation. Vi företräder mer än 200 medlemsinstitutioner från hela landet vilket motsvarar mer än 80 procent av besökarna och samlingarna i det professionella Museisverige. Tillsammans med Svenska ICOM (International Council of Museums) ligger Sveriges Museer bakom utmärkelsen Årets Museum

Kontakt

Gunnar Ardelius
Generalsekreterare Sveriges Museer
Mobilnummer 073 945 01 15
e-postadress gunnar.ardelius@sverigesmuseer.se

Mer om oss kan du läsa på www.sverigesmuseer.se

